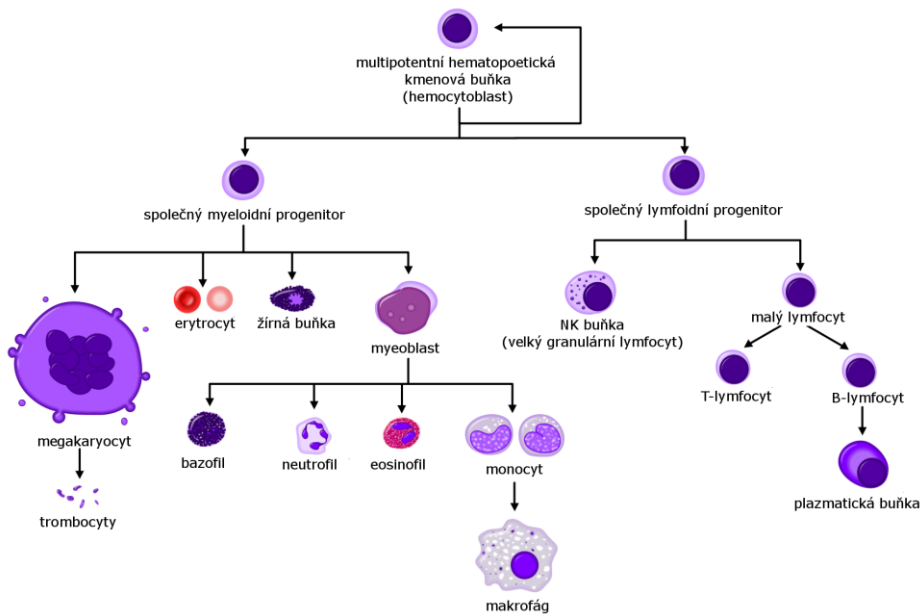

Patofyziologie krve – krvetvorná tkáň

patofyziologie červené a bílé krevní řady

hematologie

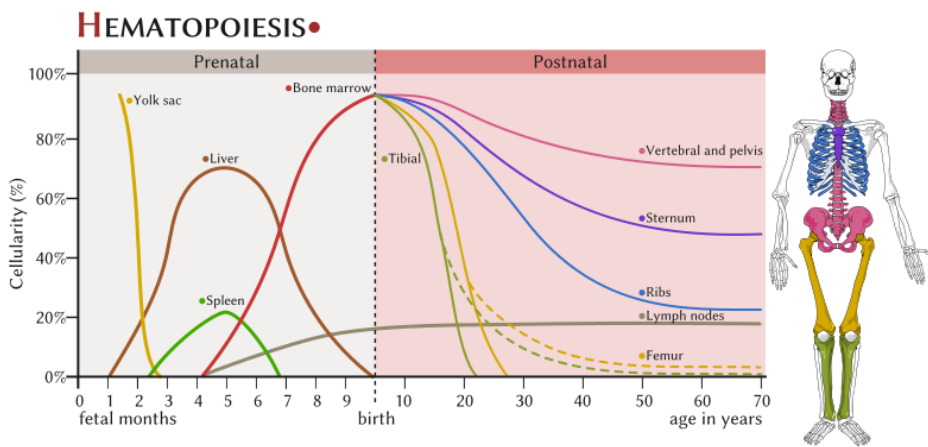
1. poruchy erytrocytů a transportu O₂
2. poruchy leukocytů a lymfoidních tkání
3. nádorová onemocnění krvetvorby
4. poruchy koagulace a hemostázy

3

Krvetvorba

fyziologie krvetvorby

4

Krvetvorba

fyziologie krvetvorby: faktory nutné pro krvetvorbu

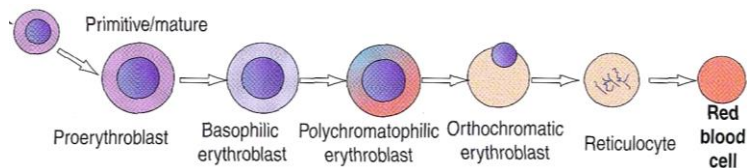
- **pluripotentní buňka**
 - schopná zracího i meiotického dělení
- **mikroprostředí** - např. kostní dřeň
 - součástí jsou buňky a extracelul. hmota
- **růstové faktory**
 - tzv. kolonie stimulující faktory = CSF
 - např. erythropoetin
 - uvolňované podle potřeby

5

Krvetvorba

fyziologie krvetvorby: vyžívání ery

- **erythropoetin, Fe, kys. listová, vit. B₁₂**
- **proerythroblast** – krajkový chromatin
- **bazofilní erythroblast** - silně baz. ctpl.
 - bazofilní vzhledem k syntéze Hb
- **polychromatofilní erythroblast**
- **ortochromatofilní erythroblast** - nedělí se
- **retikulocyt** - vypudil jádro
 - zbytek polyribozomů

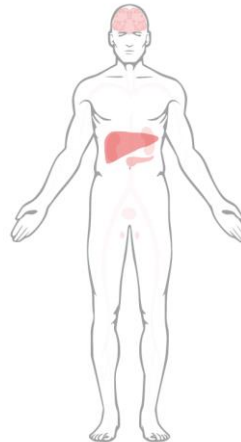
6

Krvetvorba

fyziologie krvetvorby: vyzrání ery: erythropoetin

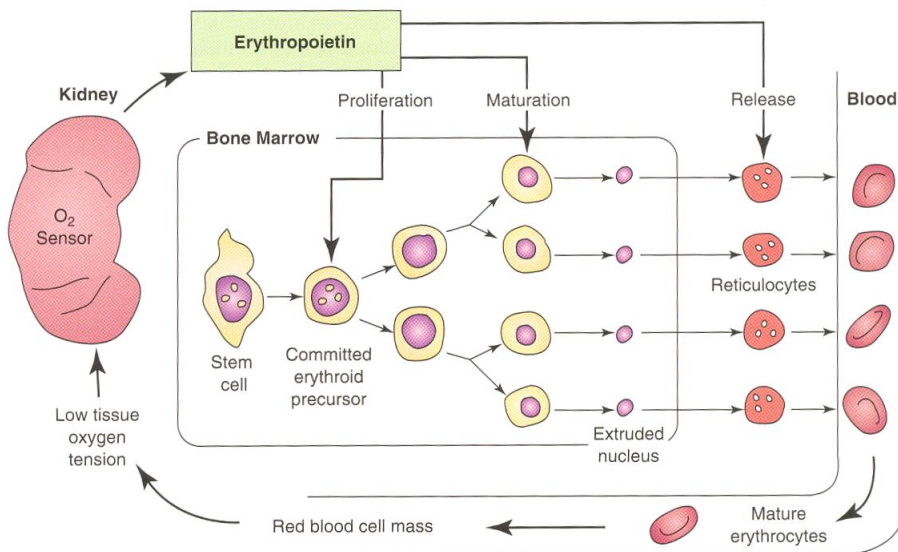
- glykoprotein – 165 aminokyselinových zbytků + 4 oligosacharidové řetězce
- tvořen v **ledvinách** a **játrech**, odbouráván v **játrech**
- poločas v cirkulaci 5 hodin, projev sekrece po 2-3 dnech
- Zvyšuje počet erythropoetin-senzitivních buněk

Lokalizace proteinové exprese erythropoetinu (gen EPO)

<https://www.proteinatlas.org/ENSG00000130427-EPO/tissue#cbox>

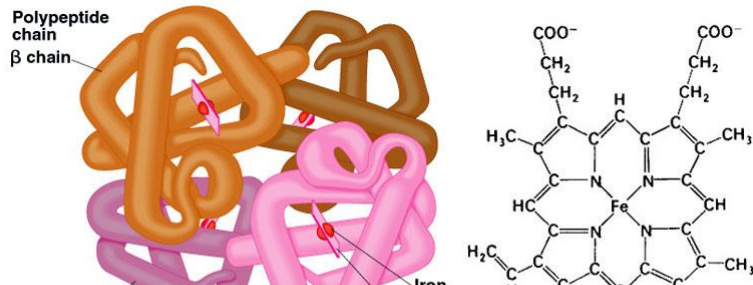
7

8

Krvetvorba

fyziologie krvetvorby: hemoglobin

- sférická molekula skládající se ze 4 peptidových podjednotek (**globiny**) = kvartérní struktura
- Hb dospělých jedinců (Hb A) je tetramer obsahující **2 α -** a **2 β -globiny** → **každý globin obsahuje 1 hemovou skupinu s centrálním Fe^{2+} iontem**

9

Krvetvorba

fyziologie krvetvorby: degradace RBC a HB

- V lidském těle přibližně 100 – 200 mil. ery je degradováno každou hodinu.
- Degradace začíná v ER **retikuloendoteliálních buněk RES** (játra, slezina, kostní dřeň).
- Hb je degradován na:
 - globin → aminokyseliny → metabolismus
 - hem → bilirubin
 - Fe^{2+} → transport v komplexu s transferrinem a další využití v biosyntéze hemu

10

1. hem
2. biliverdin
3. bilirubin
4. bilirubin
glukoronid
5. urobilinogen
6. sterkobilinogen
7. sterkobilin

11

MUNI
MED

Červená krevní řada

Vyšetření

12

Červená krevní řada

vyšetření: hematokrit

HTK udává % **zastoupení** formovaných krevních elementů v **objemové jednotce** krve

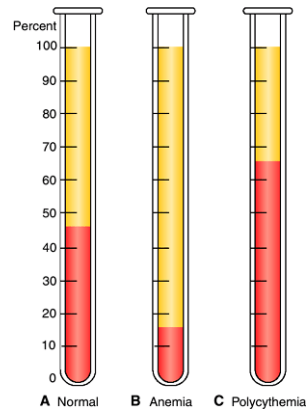
Normální hodnoty

ženy: 0,35 – 0,46 35 - 46 %

muži: 0,38 – 0,49 38 – 49 %

Snížení: anemie, expanze ECT

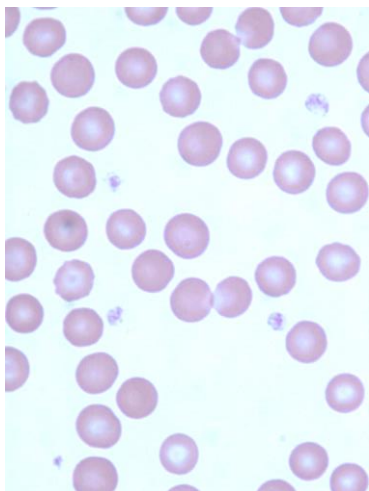
Zvýšení: polycytémie, dehydratace

13

Červená krevní řada

vyšetření: množství erytrocytů

referenční rozmezí:

Muži 4.2 – 5.8 × 10¹²/l

ženy 3.8 – 5.2 × 10¹²/l

14

Červená krevní řada

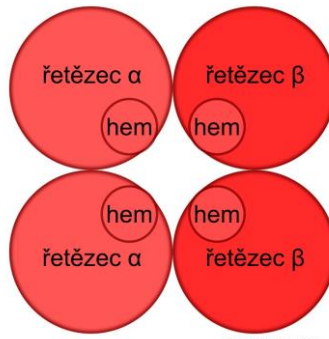
vyšetření: hemoglobin

anemie = pokles hemoglobinu pod referenční rozmezí! (nikoli pokles ery!)

referenční rozmezí:

Muži 136–176 g/l

ženy 120–168 g/l

15

Červená krevní řada

vyšetření: střední objem erytrocytu (MCV)

Normální hodnota = 87,5 fl (80-96fl)

- změněn u anomálií erytrocytů (*srpkovitá anemie, poikilocytóza, anisocytóza a další*).
- rozlišení normo-, mikro- a makrocytárních anemií

Výpočet: hematokrit $\times 10^3$ / počet ery ($\times 10^{12}$ / 1 litr)

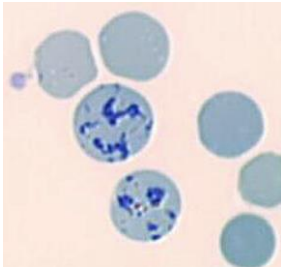
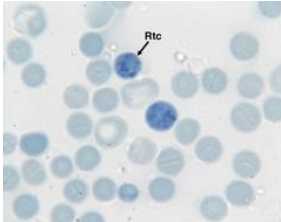
Jaký je objem všech erytrocytů?

16

16

Červená krevní řada

vyšetření: počet retikulocytů

% všech bb červené řady v krvi.

Norma: ženy i muži 0,5 – 1,5

- a) při intravitálním **barvení** (brilantkresylová modř) je podíl RTC stanoven z nátěru
- b) stanovením průtokovou **cytometrií** jsou udány absolutní hodnoty

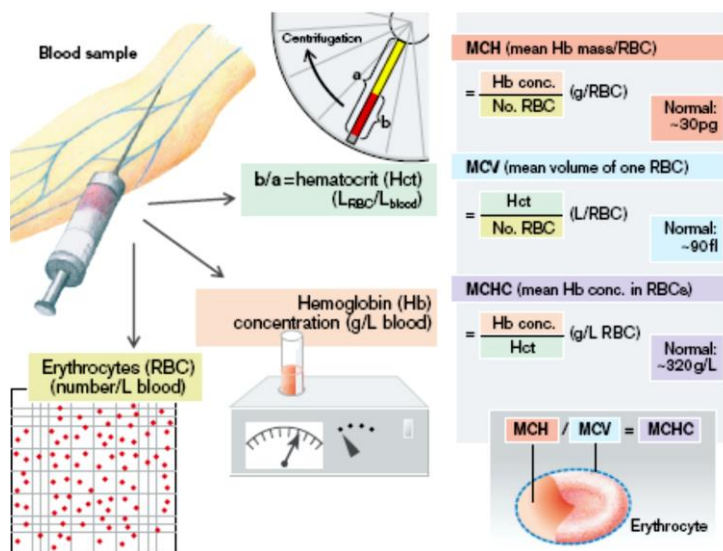
Zvýšení: krvácení, hemolýza (kompenzační činnost dřeně)

Snížení až vymizení: útlum erythropoézy, útlum dřeně

17

Červená krevní řada

sumarizace vyšetření

18

Železo

- Železo v ionizované formě je velmi reaktivní a proto je v těle **vázáno** na anionty organických kyselin a proteiny
- Funkční feroproteiny a **skladové** proteiny (**feritin** a hemosiderin)

19

Železo

železo v organismu

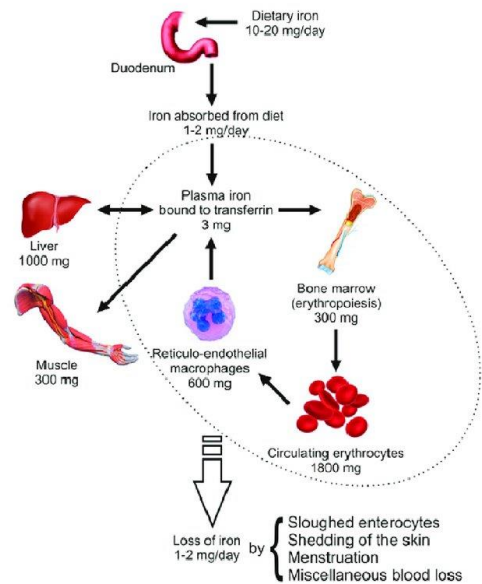
- vstřebává se v horní části tenkého střeva (zapotřebí kyselá žal. šťáva)
 - při **hypochlorhydrii** může dojít k **nedostatku** železa jako následek poruchy adsorpce
- Normálně se vstřebává asi jen 7-10% železa
 - řízení kapacitou apoferitinu (bílkovina střevní sliznice) – vazba na **feritin**
- V plazmě dochází k vazbě na **transportní** b₁-globulin – **transferin**

20

Železo

železo v organismu

- 35-45 mg na kg tělesné váhy
- 60-70% v erythrocytech
- 10% myoglobin
- 20-30% zásobní železo

21

Železo

bilance železa v organismu

- 10-20 (5-10) mg obsah železa v denní stravě
- 0,5-1 mg denní ztráty u mužů 1-2 mg u žen
- Vstřebává se 5-10%

Food	mg Iron/100 g Food
sources of non-haem iron	
red bean	6.69
parsley	6.20
wheat flour, whole-grain	3.71
corn flour, whole-grain, yellow	2.38
garlic	1.70
lettuce	0.86
potato	0.81
orange	0.80
red cabbage	0.80
broccoli	0.73
blackberry	0.62
kiwi	0.54
red pepper	0.43
cauliflower	0.42
strawberry	0.41
apricot	0.39
fig	0.37
carrot	0.30
cucumber	0.28
blueberry	0.28
banana	0.26
watermelon	0.24
eggplant	0.23
red onion	0.21
apple	0.12
sources of haem iron	
goose, liver	30.53
oyster	3.86
beef meat	1.69
lamb meat	1.55
turkey meat	1.09
chicken meat	0.82

22

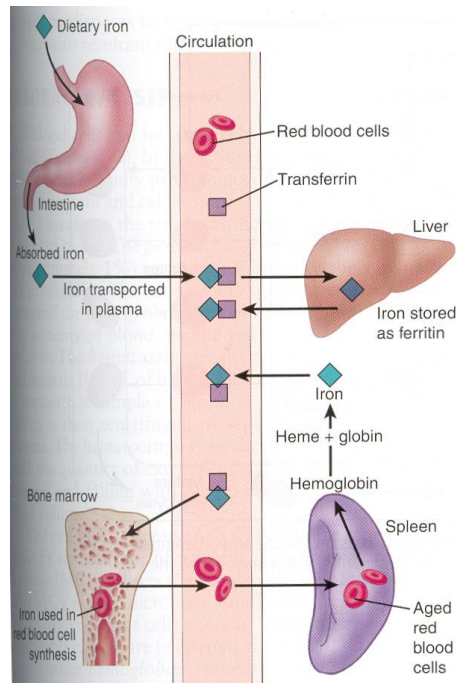
Železo

nedostatek

- Snížený příjem: nedostatek v potravě, maldigesce, malabsorpce
- Zvýšené ztráty
- Zvýšená potřeba

Food	g Phytate/100 g Food	mg Iron/100 g Food
soybean seed	1.0-2.22	15.7
sesame seed	1.44-5.36	14.5
bean	0.61-2.38	9.0
lentil	0.27-1.51	7.4
flax seed	2.15-3.69	7.2
indian walnut	0.19-4.98	6.7
sunflower seeds	3.9-4.3	6.0
wheat seed	0.39-1.35	5.3
oats	0.42-1.16	4.7
pea	0.22-1.22	4.7
hazelnut	0.23-0.92	4.7
peanut	0.17-4.47	4.5
chickpeas	0.28-1.60	4.3
rice	0.06-1.08	4.0
pistachio nuts	0.29-2.83	3.9
almond nuts	0.35-9.42	3.7
corn	0.72-2.22	3.0
walnut	0.20-6.69	2.9
rye seed	0.54-1.46	2.6

23

24

Serum Levels That Differentiate Anemia of chronic Disease from Iron-Deficiency Anemia⁸

Variable	Anemia of Chronic Disease	Iron-Deficiency Anemia	Both Conditions†
Iron	Reduced	Reduced	Reduced
Transferrin	Reduced to normal	Increased	Reduced
Transferrin saturation	Reduced	Reduced	Reduced
Ferritin	Normal to increased	Reduced	Reduced to normal
Soluble transferrin receptor	Normal	Increased	Normal to increased
Ratio of soluble transferrin receptor to log ferritin	Low (<1)	High (>2)	High (>2)
Cytokine levels	Increased	Normal	Increased

25

MUNI
MED

Červená krevní řada

patologie

26 Definujte zápatí – název prezentace nebo pracoviště

- ↓ erytrocyty: „anémie“
 - Porucha kmenové buňky
 - porucha hemoglobinizace erytrocytu
 - nedostatek stavebních komponent
 - ↑ zánik
 - ↑ ztráty
- ↑ erytrocyty: polyglobulie

27

Anémie

definice

- Základním rysem anémie je snížení množství **hemoglobinu** a zpravidla také hematokritu a počtu erytrocytů v jednotkovém objemu krve.
- Na množství hemoglobinu závisí transportní kapacita krve pro kyslík.
- Pozor na rozdíly mezi pohlavími
- Nadmořská výška

28

Deriváty Hemoglobinu

oxyHb = Hb s navázaným O_2

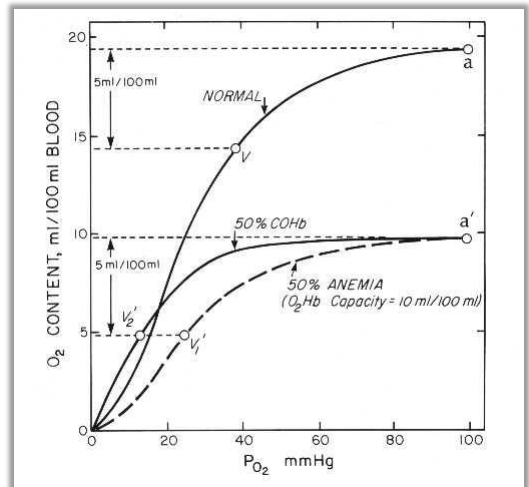
deoxyHb = Hb bez navázaného O_2

metHb obsahuje Fe^{3+} místo Fe^{2+} v hemových skup.

Karboxylhemoglobin (HbCO) – CO se váže na Fe^{2+} hemu v případě otravy CO nebo při kouření. CO má 200x vyšší afinitu k Fe^{2+} než O_2 .

Karbaminohemoglobin (HbCO₂) - CO₂ je nekovalentně vázán na globinový řetězec Hb. HbCO₂ transportuje CO₂ v krvi (asi 23%).

Glykovaný hemoglobin (HbA1c) tvořen spontánně neenzymatickou reakcí s Glc

29

Anémie

klinické projevy

Symptoms of

Red = In severe anemia

Eyes
- Yellowing

Skin
- Paleness
- Coldness
- Yellowing

Respiratory
- Shortness of breath

Muscular
- Weakness

Intestinal
- Changed stool color

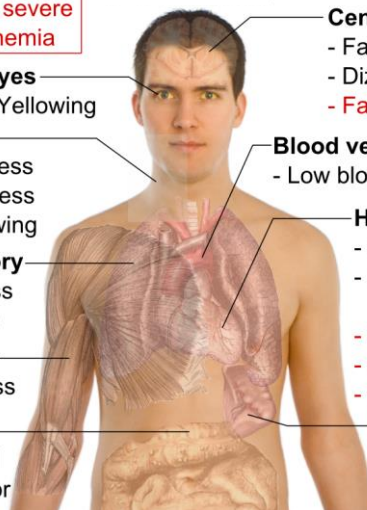
Central
- Fatigue
- Dizziness
- Fainting

Blood vessels
- Low blood pressure

Heart
- Palpitations
- Rapid heart rate

- Chest pain
- Angina
- Heart attack

Spleen
- Enlargement

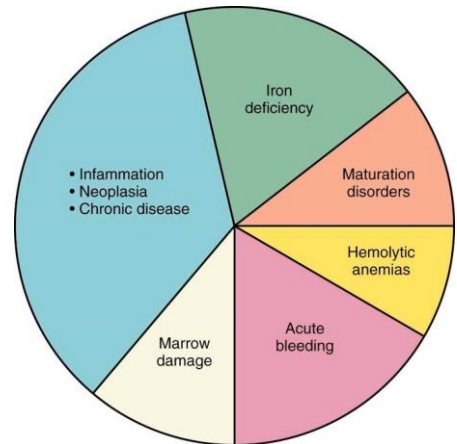

30

Anémie

klasifikace dle příčin

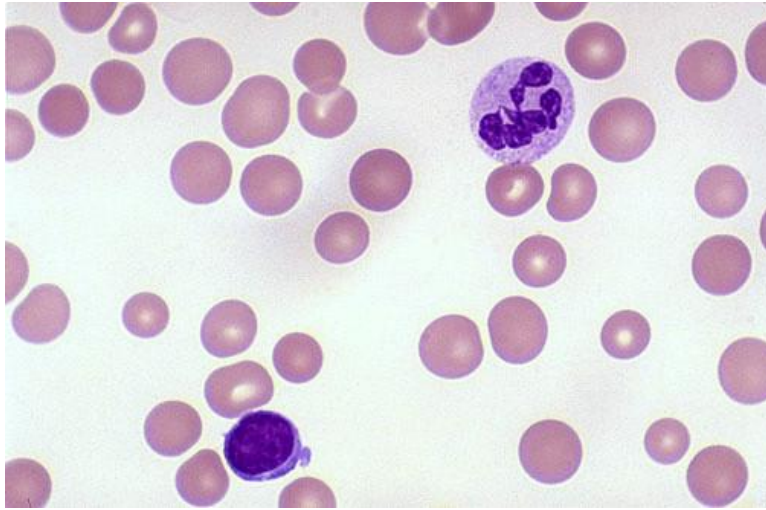
- Porucha kmenové buňky
 - aplastická anémie
 - myelodysplastický syndrom
 - paroxysmální noční hemoglobinurie
 - porucha hemoglobinizace erytrocytu
 - sideroplastická anemie
 - nedostatek stavebních komponent
 - nedostatek železa
 - při chronických onemocněních
 - nedostatek/porucha vstřebávání B12
 - ↑ zánik
 - korpuskulární příčiny (*membrána/enzymy/tvorba buněk*)
 - extrakorpuskulární příčiny (*imunitní/neimunitní*)
- 31

Anémie

megaloblastová anémie

- Poruchy **příjmu kobalaminu a folátu**
- Omezení **syntézy DNA** a tím i narušení **buň. cyklu** v rámci erythropoézy
- Syntéza Hb pokračuje – vstup megaloblastů do krve (**větší než 100 fl**)
- Předčasný **zánik** megaloblastů a zkrácená doba megalocytů (předčasné hemolýza)

kyselina listová vs. B12 vs. intrinsic factor

33

Anémie

B12

- Cyanocobalamin, hydroxycobalamin, deoxyadenosylcobalamin, methylcobalamin
- V potravě vázán na proteiny
- Nachází se **v každé proliferativní tkáni**
- Maximální resorpční kapacita odpovídá potřebám, **velké zásoby v játrech**
- Při nedostatku megaloblastová anémie

MUNI
MED

Anémie

kyselina listová

- Metabolit folátu je potřebný pro syntézu deoxythymidylátu, který je jediným zdrojem pro **thymin**
- Nedostatek folátu = **inhibice syntézy DNA**
- **Zásoba** folátu v játrech cca na 2-4 měsíce
- Použití např. fluorouracilu jako cytostatického chemoterapeutika

MUNI
MED

Anémie

faktory ovlivňující syntézu DNA

- Příliš málo folátu
- Zvýšená potřeba (těhotenství)
- Malabsorpce (onemocnění tenkého střeva)
- Nedostatek kobalaminu
- Inhibice thymidylátsyntetázy
- Inhibice dihydrofolátreduktasy

MUNI
MED

Anémie

příčiny nedostatku kobalaminu

- Nedostatečný **příjem** (přísná vegetariánská strava)
- Nedostatek **vnitřního faktoru**
- Kompetice o kobalamin a štěpení bakteriemi v lumen střeva nebo konzumace B₁₂ **parazitem**
- Chybění nebo zánět **terminálního ilea**
- Defekt **transkobalaminu II**, potřebného pro transport kobalaminu v cytoplazmě

MUNI
MED

Anémie

vstřebávání B12

- Cobalaminy jsou uvolňovány **z vazby na proteiny** v žaludku.
- Vážou se na **R-proteiny** (glykoproteiny) produkované slinnými žlázami a žaludečními žlázami
- **Komplexy** s R-proteiny jsou **degradovány pankreatickými proteázami**
- Vazba na **vnitřní faktor** pocházející ze žaludku

MUNI
MED

Anémie

vstřebávání B₁₂

- Dimer IF se dvěma molekulami vit. B₁₂ se váže na **receptory enterocytů** terminálního ilea.
- Zpracování v enterocytu není přesně známé
- V krvi vázán na globulin **transkobalamin II**
- 1-2% B₁₂ se vstřebává **pasivně** v tenkém střevě.

MUNI
MED

1. **původní vazebné proteiny z potravy**
2. **R-proteiny**
3. **intrinsic factor**
4. **receptory střev**
5. **(???)**
6. **transkobalamin II**

Anémie

perniciózní vs. megaloblastová anémie

Megaloblastická

= nedostatek (zejm.) B12

Perniciózní

= neschopnost B12 využít

43

MUNI
MED

Nedostatek vitamínu B12 nebo kyseliny listové způsobuje **makrocytární anemii**,
nedostatek železa, nebo narušení
využitelnosti železa způsobuje

mikrocytární anemii.

V prvním případě je podkladem porucha
syntézy DNA, ve druhém případě
porucha syntézy hemoglobinu.

Anémie

perniciózní vs. megaloblastová anémie

- Nedostatek železa tlumí syntézu Hb = **hypochromní mikrocytární anémie**

Příčiny:

- Ztráta krve (GIT, menstruační krvácení)
- Narušení recyklování Fe – chronické infekce
- Příliš malý příjem Fe (nedostatečná výživa)
- Narušení resorpce Fe v důsledku
achlorhydrie (atrofická gastritida, gastrektomie)
Malabsorpce
- Zvýšená potřeba Fe (těhotenství, laktace)
- Defekt apotransferinu

MUNI
MED

Anémie

zvýšený zánik erytrocytů

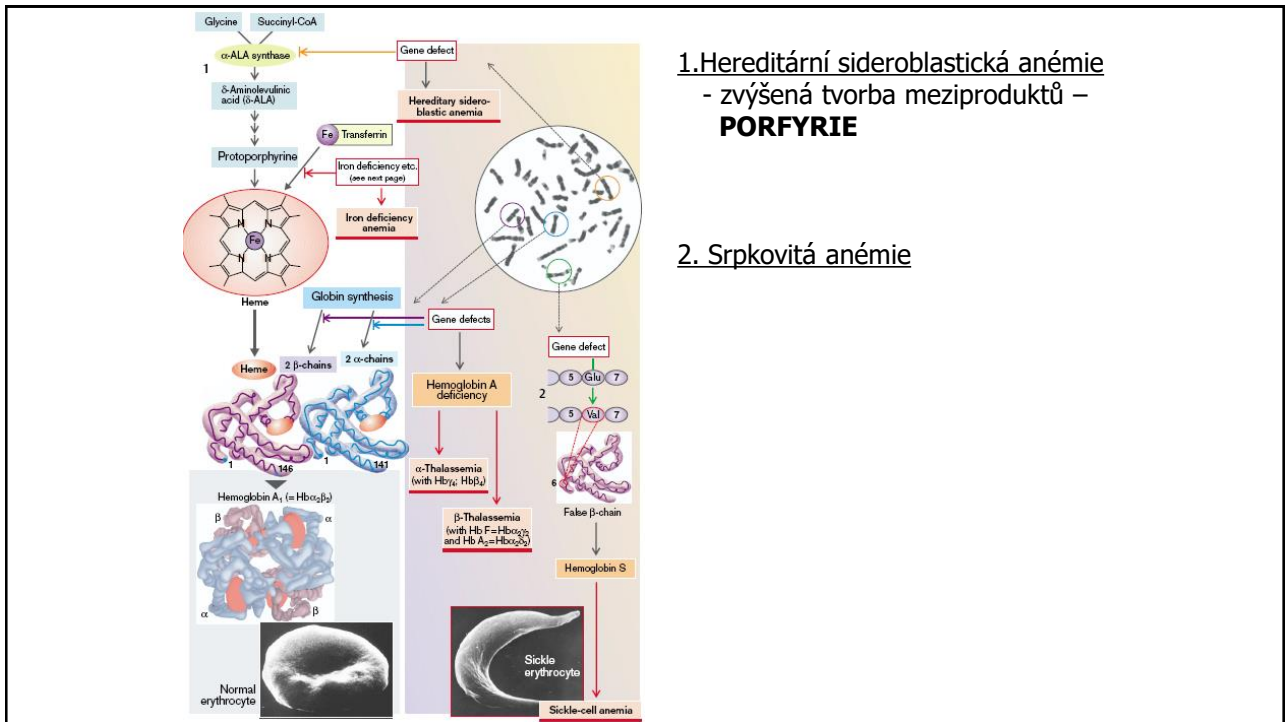
- Korpuskulární HA

flexibilita, osmotická a mechanická odolnost, redukční potenciál

- Extrakorpuskulární HA

- imunitní příčiny
- neimunitní příčiny

MUNI
MED

1. Hereditární sideroblastická anémie
- zvýšená tvorba meziproduktů –
PORFYRIE

2. Srpkovitá anémie

Podstatou hereditárních sideroblastických anémií jsou enzymové defekty syntézy hemu.

Ty zmnoužují nerozpustné nehemové železo v erytroblastech, vyvolávají mikrocytární anémii se sekundární hyperplazií erytropoezy.

Zvyšují tak resorpci železa s následnou hemochromatózou.

Anémie

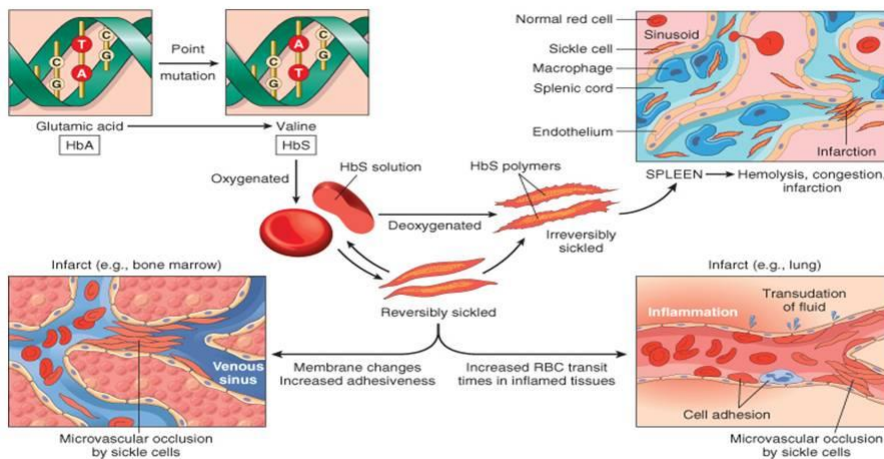
srpkovitá anémie

- Mutace v kodonu kódujícím 6. aminokyselinu β globinového řetězce.
- Glu—val hemoglobin S
- Glu—lys hemoglobin C

MUNI
MED

Anémie

srpkovitá anémie

MUNI
MED

Anémie

srpkovitá anémie

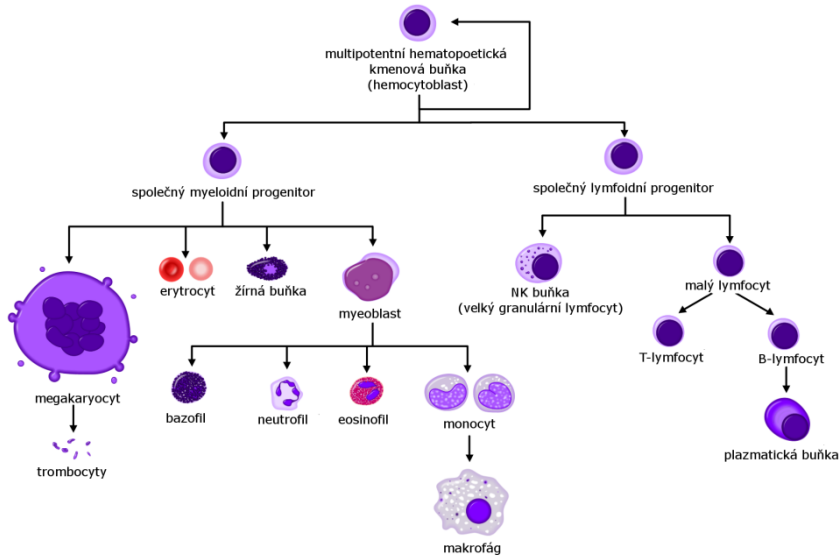
- **vrozené** onemocnění, recesivní
- abnormální hemoglobin S
- při **deoxygenaci** transformuje tvar ery **do srpku**
- 0.1% to 0.2% afroameričanů
- In parts of Africa, where **malaria** is endemic, the gene frequency approaches 30%, attributed to the **slight protective effect** it confers against *Plasmodium falciparum* **malaria**.

MUNI
MED

MUNI
MED

Bílá krevní řada

Bílá krevní řada

53

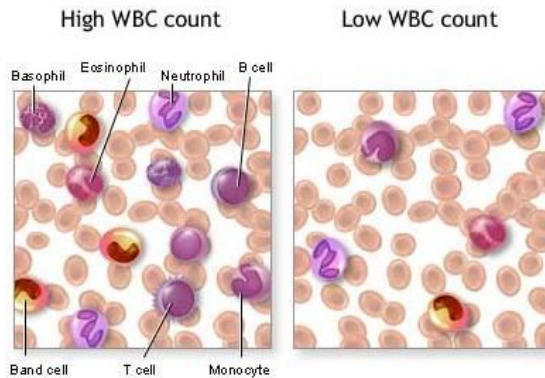
Bílá krevní řada

rozdělení defektů

Poruchy počtu

- ↓ leukopenie
- ↑ leukocytóza

Poruchy kvality

54

Leukopenie

- Nejčastěji – deficit neutrofilů – **neutropenie**
- Příčiny:
 - útlum krvevorbby (aplastická anémie,
 - Po podání cytostatik
 - Autoimunitní nemoci
- Lymfocytopenie = pokles lymfocytů
 - Po některých léčích (kortikoidy, cytostatika), po radioterapii

55

MUNI
MED

Leukocytóza

- Zvýšení počtů leukocytů
- Nejčastěji – neutrofilie (zvýšení neutrofilů)
 - Při zánětech, při sepsi (tzv. leukemoidní reakce)
 - Po podání léků (např. kortikoidy)
 - Může být průvodním stavem některých nádorových chorob krvevorbby (nutné odlišit kvalitativní změny krevních elementů)
- Eosinofilie (zmnožení eozinofilů)
 - Alerfické stavy, parazitární infekce,
 - Autoimunitní choroby

56

MUNI
MED

Leukocytóza

- Lymfocytóza (absolutní zvýšení počtu lymfocytů)
 - Při virových infekcích (mononukleóza při EBV infekci aj.)
 - Při infekci intracelulárními bakteriemi (tuberkulóza)

57 Definujte zápatí – název prezentace nebo pracoviště

MUNI
MED

Kvalitativní změny leukocytů

- Široké spektrum stavů, zejm. odchylky neutrofilů, monocytů, lymfocytů
- Defekty v chemotaxi (pohybu), fagocytóze, v obranných mechanismech

58 Definujte zápatí – název prezentace nebo pracoviště

MUNI
MED

Nádorová onemocnění krve tvorby

59

Nádorová onemocnění

rozdělení defektů

Myeloproliferace

Ph pozitivní = CML

Ph negat. = ty ostatní

akutní leukemie

Lymfoproliferace

prekurzorové T

prekurzorové B

Periferní T

Periferní B

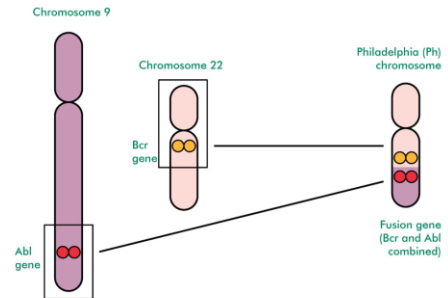
hodgkinův lymfom

60

Vybrané myeloproliferativní patologie

– Chronická myeloidní leukémie

- Přítomnost „filadelfského chromozomu“ = translokace mezi chromozomy 9 a 22
- Nejčastější myeloproliferace
- Vzniká chimerický gen BCR-ABL

61 Definujte zápatí – název prezentace nebo pracoviště

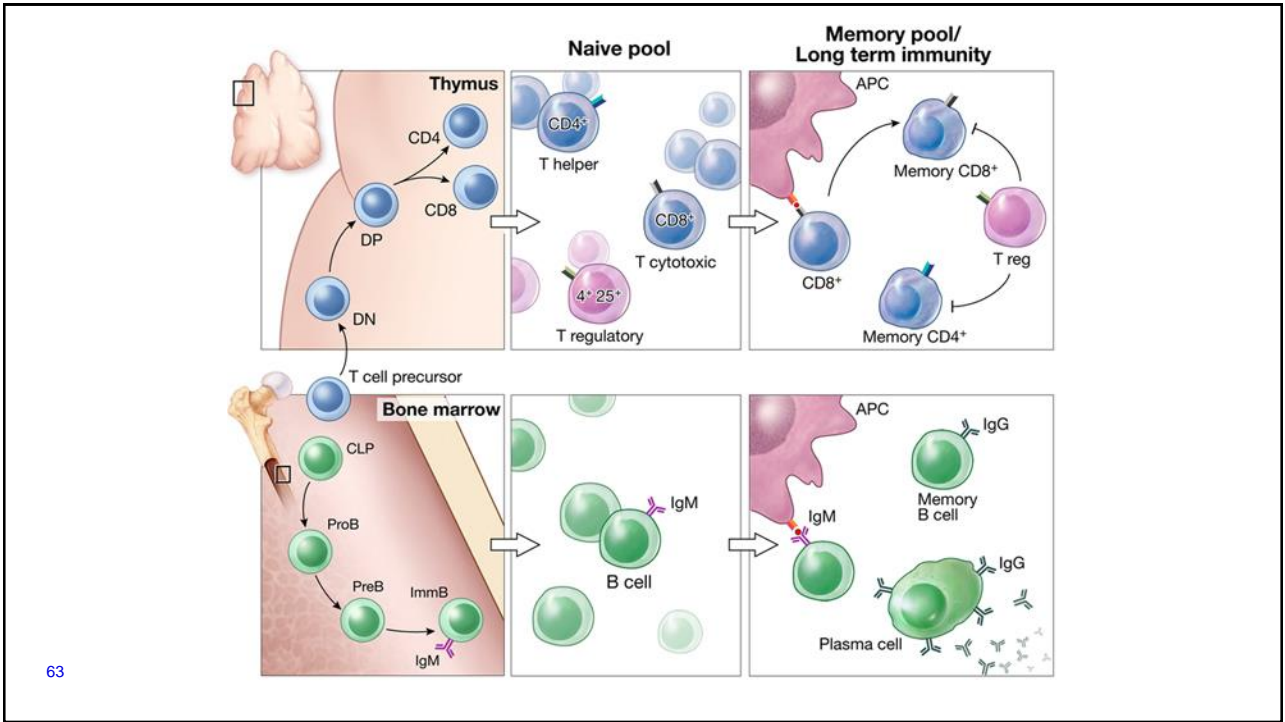
MUNI
MED

Lymfoproliferace

- Patologie vycházející z T a B lymfocytární řady
- Nádory vznikají na různém stupni diferenciaci
- Heterogenní skupina chorob

62 Definujte zápatí – název prezentace nebo pracoviště

MUNI
MED

63

j.gumulec@med.muni.cz | [@jarogumulec](https://twitter.com/jarogumulec) | www.med.muni.cz/masariklab